

هدف و ماهیت:

در هر تیک تاک ساعت، نوزاد یا نوزادانی در گوشه و کنار دنیا متولد می‌شوند. حادثه‌ای که کثرت و قدمت آن باعث شده است تا عظمت این بزرگترین معجزه خلقت از چشم‌ها پنهان بماند. آری! تولد بزرگترین، باشکوه‌ترین و بحرانی‌ترین لحظه زندگی و قدیمی‌ترین تجربه بشری است و در میان مشاغل نیز مامایی (در شکل سنتی آن) یکی از قدیمی‌ترین مشاغل است. زیرا از قدیم، عده‌ای از زنان بودند که به دلیل تجربه بسیار و اطلاع از داروهای گیاهی و تاثیرات آنها، به زنان دیگر کمک می‌کردند تا وضع حمل آسان‌تر و ایمن‌تری داشته باشند.

البته نباید تصور کرد که آنچه امروز به نام حرفه و دانش مامایی معروف است، ادامه و دنباله همان مامایی سنتی است بلکه امروزه مامایی دانشی است که بر مشاهده، آموزش، پیشگیری، تحقیق، تشخیص و درمان استوار شده است.

مامایی یکی از زیرمجموعه‌های علوم پزشکی است که نقش‌های بسیار گسترده‌ای اعم از نقش مشاوره‌ای، آموزشی، مراقبتی، حمایتی، درمانگری و تحقیقاتی است. البته تمامی این نقش‌ها در ارتباط با مادر و کودک مفهوم پیدا می‌کند یعنی ماما به مشاوره قبل، بعد و هنگام ازدواج، آموزش نحوه تنظیم خانواده، مراقبت در دوران بارداری، زایمان طبیعی و مراقبت بهداشتی مادر و کودک و آموزش به دختران در زمینه بهداشت دوران بلوغ و بعد از آن می‌پردازد.

حیطه رشته مامایی از دوران قبل از حاملگی شروع می‌شود و تا پس از زایمان و ۶ سالگی کودک ادامه پیدا می‌کند. در دوران قبل از حاملگی ماما بررسی می‌کند که آیا یک مادر توانایی حامله شدن را دارد و اگر حامله شود خطری برای خودش یا جنینش بوجود می‌آید یا نه؟ برای مثال مادران دیابتی، مادرانی که بیماری قلبی پیشرفته دارند، مادرانی که سابقه خانوادگی واضحی از ناهنجاری‌های ژنتیکی دارند و مادرانی که قبلاً بچه معلول به دنیا آورده یا چندبار سقط کرده‌اند، باید قبل از حاملگی با ماما مشورت کرده و آزمایش‌های لازم را انجام دهند. در واقع در این مرحله ماما به مشاوره با زنان علاقه‌مند به بارداری و شناسایی زنان پرخطر از نظر بارداری و زایمان می‌پردازد و آن‌ها را به متخصص مربوط ارجاع می‌دهد. مرحله بعد حاملگی است که در این مرحله مراقبت از باردار در درمان گاه‌ها یا کلینیک‌های مراقبت از بارداری بر عهده ماما است. در این دوران خانم باردار در فواصل معین که ماما مشخص می‌کند به کلینیک مراجعه کرده و معاینه می‌شود تا ماما ضمن معاینه، مشاوره و آزمایش از سلامت مادر و جنین مطمئن گردد و در صورتی که خطری مادر یا جنین را تهدید می‌کند زود تشخیص داده و از عواقب جدی و وخیم آن جلوگیری نماید. برای مثال مادری که دچار فشار خون حاملگی شده است اگر زود تشخیص داده نشود به قیمت جان مادر و جنین تمام خواهد شد. گفتنی است که در این مرحله ماما می‌تواند در زمینه‌های مختلف مانند تغذیه، بهداشت فردی، ورزش، تکنیک‌های تنفس و اطلاع از سلامت جنین به مادر آموزش داده و او را برای زایمان آماده سازد.

مرحله بعد مرحله زایمان است که از پذیرش مادر در اتاق درد شروع شده و به وضع حمل در اتاق زایمان خاتمه پیدا می‌کند. در این مرحله ماما بررسی‌های اولیه را انجام می‌دهد و پس از اطمینان از آمادگی مادر برای زایمان و سلامت مادر و جنین همچنین اطمینان از یک زایمان طبیعی مسوولیت زایمان را برعهده می‌گیرد.

در این مرحله اگر زایمان با مشکلی روبرو باشد مثلاً جنین در حالت طبیعی نبوده یا مادر بیماری خاصی مثل بیماری قلبی پیشرفته داشته باشد یا اینکه نیاز به سزارین باشد، این وظیفه پزشک زنان و زایمان است که مسوولیت زایمان را در بیمارستان یا زایشگاه بر عهده بگیرد.

در مرحله بعد از زایمان نیز کنترل سلامت نوزاد و مادر و آموزش نحوه رسیدگی و چگونگی نگهداری فرزند بر عهده ماما است. مرحله بعد نیز واحد بهداشت مادر و کودک است که در این مرحله تعیین وضعیت رشد و تکامل کودک شامل رشد فیزیکی و تکامل‌های اجتماعی، رفتاری و گفتاری از ۵ روزگی تا ۶ سالگی و واکسیناسیون کودک بر عهده ماما است. از سوی دیگر بخشی از کار ماما به زنان بر می‌گردد. در این بخش ماما در درمانگاه‌های زنان یا در مطب‌های خصوصی به پیشگیری‌های اولیه از سرطان دهانه رحم و پستان پرداخته یا در مراکز نازایی به عنوان مشاور نازایی فعالیت می‌کند.

توانایی های مورد نیاز و قابل توصیه:

رشته های علوم پزشکی بویژه سه رشته پزشکی، پرستاری و مامایی نیاز به علاقه و احساس مسئولیت بسیار دارد. برای مثال یک ماما بدون عشق و علاقه لازم نمی تواند فریادهای ناشی از درد یک زائو را تحمل کند و پاسخگوی نیازهای او باشد. رشته مامایی عشق و علاقه و صبر و حوصله بسیار بالا می خواهد چون یک خانم در حال زایمان، شرایط بسیار حساسی دارد و بسیاری از حرف ها یا حرکاتش در اختیار خودش نیست و یک ماما باید در حد امکان با صبر و حوصله بسیار به او آرامش و قوت قلب بدهد و توجه داشته باشد که مسوولیت جان دونفر یعنی مادر و جنین او را بر عهده دارد. همچنین یک ماما باید بسیار باهوش و نکته سنج باشد و از مقابل مسائل هرچند کوچک به سادگی نگذرد، زیرا خیلی از مسائل یا علائم کوچکی که در هنگام بارداری یا زایمان ظاهر می شود، در صورت عدم توجه می تواند خطرات جانی برای نوزاد یا مادر به دنبال داشته باشد. همچنین دانشجوی این رشته باید تحمل خون و خونریزی، شب کاری و در کل کار در محیط بیمارستان را داشته باشد و به کار عملی نیز علاقه مند باشد چون دروس این رشته بیشتر عملی است و کمتر جنبه تئوری دارد. در سال های اخیر دانشجویان مستعد و خوبی وارد رشته مامایی می شوند، اما متأسفانه بسیاری از دانشجویان شناخت دقیقی از این رشته ندارند. برای مثال نمی دانند که در ترم های اول باید در بیمارستان کارها و خدمات ابتدایی پرستاری را انجام دهند و حتی گاهی اوقات به همین دلیل سرخورده می شوند و انصراف می دهند، در حالی که اگر با علاقه و عشق لازم وارد این رشته شوند، متوجه می شوند که مامایی رشته با ارزش و پراهمیتی است که از نظر معنوی می تواند انسان را به معنای واقعی کلمه راضی کند. دانشجوی مامایی باید از نظر جسمی و روحی سلامت کامل داشته و از روابط اجتماعی خوبی برخوردار باشد چون مشاوره و آموزش بخش مهمی از کار یک ماما است. گفتنی است که رشته مامایی تنها از بین داوطلبان زن دانشجوی می پذیرد.

وضعیت ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر:

کارشناسی ارشد مامائی ناپیوسته به اولین مقطع تحصیلی پس از کارشناسی گفته می شود. طول دوره کارشناسی ارشد حداقل ۲ سال و حداکثر ۳ سال است. دوره دکترای مامایی که پس از اتمام تحصیلات در مقطع کارشناسی ارشد، می توان به آن راه یافت.

آینده شغلی و بازار کار:

از مراکزی که یک ماما می تواند در آنها مشغول به کار شود، می توان به بیمارستان ها، زایشگاه ها، درمانگاه ها و مراکز بهداشتی اشاره کرد. همچنین ماما طبق قوانین حاضر در صورت داشتن مدرک کارشناسی می تواند مطب دایر کرده و در آن به ارائه خدمات بهداشتی و درمانی بپردازد.

درس های پایه، اصلی و تخصصی رشته مامایی

درس های پایه رشته مامایی
سلول شناسی و بافت سلولی
بیوشیمی
تشریح ۱ و ۲
فیزیولوژی ۱ و ۲
ایمنی شناسی
میکروبی شناسی و انگل شناسی

درس های اصلی رشته مامایی	
آسیب شناسی اختصاصی و عمومی	
اصول خدمات بهداشتی جامعه و آموزش بهداشت	
داروشناسی ۱ و ۲	
اصول و فنون پرستاری و مامایی و روش اطلاق عمل و زایمان	
آمار حیاتی و روش تحقیق	
روانشناسی	
اصول اپیدمیولوژی و مبارزه با بیماری ها	
زبان تخصصی	
درس های تخصصی رشته مامایی	
تاریخ ، اخلاق و مقررات پزشکی	اصول تغذیه مادر و کودک
مقررات پزشکی قانونی	جنین شناسی
بارداری و زایمان ۱ و ۲ و ۳ و ۴	ژنتیک
آزمایش های کاربردی در مامایی	کارآموزی بارداری و زایمان ۱ و ۲ و ۳
کارآموزی نوزادان	نوزادان
نشانه شناسی و معاینات فیزیکی	بیماری های کودکان
کارآموزی بیماری های داخلی و جراحی	فیزیوپاتولوژی بیماری های داخلی جراحی و عفونی ۱ و ۲ و ۳
کارآموزی بهداشت مادر و کودک و خانواده	بهداشت مادر و کودک و خانواده
روانپزشکی در مامایی	تغذیه درمانی مادر و کودک
اصول مدیریت و کاربردهای آن در مامایی	رادیولوژی، سونوگرافی و الکتروفیزیولوژی در مامایی و زنان
بیماری های زنان و ناباروری	بیحسی و بیهوشی و احیا در مامایی
کارآموزی بیماری های زنان	اختلال عمل جنسی و آموزش مشاوره آن
	پایان نامه